

Till dig som har barn under 18 år

Föräldrabalken är den lag som bland annat reglerar förhållandet mellan barn och föräldrar. Den här informationen ger dig en översiktlig redogörelse för de grundläggande regler som gäller när föräldrar förvaltar sina barns tillgångar. Alla föräldrar som har barn under 18 år står under överförmyndarnämndens tillsyn om de är förmyndare för sina barn. Oftast är båda föräldrarna gemensamma förmyndare.

Man skiljer mellan kontrollerade och okontrollerade förvaltningar. Kontrollerade förvaltningar är sådana där barnets tillgångar överstiger åtta prisbasbelopp¹. Det gäller också om barnet mottagit pengar genom arv eller gåva och det föreskrivits att medlen ska stå under särskild överförmyndarkontroll.

Förälder är en ställföreträdare

Föräldrarna företräder sitt barn i bland annat ekonomiska angelägenheter. Det kallas förmynderskap. Reglerna om förmynderskap finns i föräldrabalken, kap 10 och 13.

Föräldrarna ska tillvarata barnets intressen och se till barnets bästa.

Överförmyndarnämnden har tillsyn över alla föräldrar i kommunen och ska se till att barnets tillgångar inte används på ett otillbörligt sätt. Grundregeln är att barnets tillgångar ska placeras tryggt och säkert samt ge skälig avkastning.

Föräldern har ansvar mot barnet

Om föräldrarna inte tar tillvara barnets intressen kan de bli skadeståndsskyldiga mot sina barn. Barnets pengar ska användas till barnets utgifter – inte föräldrarnas. Föräldrar har försörjningsplikt för sina barn även om barnen har egna tillgångar. Barnets pengar får heller aldrig skänkas bort.

¹ För 2017 är prisbasbeloppet 44 800 kronor.

Överförmyndarnämndens tillstånd

Vissa rättshandlingar kräver alltid överförmyndarnämndens samtycke oavsett hur stora tillgångar barnet har. Det gäller om

- den underårige ska köpa, inteckna eller sälja fastighet, tomträtt eller bostadsrätt
- den underårige ska ta emot en gåva som rör fast egendom, tomträtt eller bostadsrätt
- den underårige ska låna ut pengar
- den underårige ska driva rörelse

Informationsblad och ansökningsblanketter om ovan nämnda åtgärder kan du få från överförmyndarenheten, se kontaktinformation nedan.

Inga spärrar på bankkonton

Huvudregeln är att alla barns bankkonton är ospärrade. Det gäller även om barnet har tillgångar på mer än åtta prisbasbelopp. De flesta föräldrar kan därför ta ut sina barns pengar utan tillstånd från överförmyndarnämnden. Reglerna innebär dock inte fullständig frihet för föräldrarna att bestämma om barnets pengar. Fortfarande är det barnets bästa och behov som är avgörande för hur tillgångarna ska användas och placeras.

Tillgångar under åtta prisbasbelopp – okontrollerad förvaltning

Om barnets tillgångar understiger åtta prisbasbelopp bestämmer föräldrarna i stort sett själva hur pengarna ska placeras. Normalt behöver föräldrarna inte heller lämna någon redovisning för hur de förvaltat barnets tillgångar. Undantag gäller dock om barnet äger fastighet, tomträtt, bostadsrätt eller om överförmyndarnämnden bestämmer att barnets egendom ska redovisas.

Tillgångar över åtta prisbasbelopp – kontrollerad förvaltning

Om barnets sammanlagda tillgångar överstiger åtta prisbasbelopp sker vissa begränsningar i föräldrarnas rätt att förvalta barnets tillgångar. Det blir således fråga om en kontrollerad förvaltning. När barnets tillgångar överstiger åtta prisbasbelopp ska föräldrarna anmäla det till överförmyndarnämnden genom att lämna en förteckning över barnets samtliga tillgångar. Förteckningen ska undertecknas på heder och samvete. Överförmyndarenheten skickar en blankett för uppställningen.

Därefter ska föräldrarna varje år lämna en årsräkning till överförmyndarnämnden som visar hur de förvaltat barnets tillgångar. Av redovisningen ska det särskilt framgå hur barnets tillgångar är placerade. Årsräkningen undertecknas på heder och samvete. Vid kontrollerad förvaltning behöver föräldrarna överförmyndarnämndens tillstånd för vissa

förvaltningsåtgärder utöver de som nämnts tidigare. Det gäller till exempel köp av aktier. Köp av andel i värdepappersfond eller obligationer som utfärdats av stat, kommun eller bank och insättning i allemanssparande kräver emellertid inte tillstånd.

Begäran om särskild överförmyndarkontroll

Om någon vill testamentera eller ge pengar i gåva till en underårig och vill att överförmyndarnämnden ska kontrollera förvaltningen, kan givaren eller testatorn föreskriva det. Det är inte ovanligt när till exempel en far- eller morförälder skänker pengar till sitt barnbarn. När pengarna satts in på barnets konto meddelar insättaren överförmyndarnämnden att pengarna ska stå under särskild överförmyndarkontroll.

Skärpande föreskrifter

Om överförmyndarnämnden anser att det finns särskild anledning att trygga förvaltningen av barnets tillgångar kan överförmyndarnämnden besluta om skärpande föreskrifter. Överförmyndarnämnden kan då till exempel spärra den underåriges bankkonto eller kräva att föräldrarna redovisar sin förvaltning. Skärpande föreskrifter kan meddelas även om tillgångarna understiger åtta prisbasbelopp. Socialtjänsten ska på eget initiativ lämna upplysningar till överförmyndarnämnden om sådana förhållanden som kan föranleda skärpande föreskrifter.

Särskild förvaltning

Ibland har en givare eller testator bestämt att en gåva eller testamentslott ska vara undantagen från överförmyndarnämndens tillsyn. Det förutsätter att tre villkor är uppfyllda:

1. Det ska framgå att det är frågan om särskild förvaltning
2. Den särskilde förvaltaren ska vara namngiven
3. Förvaltningen ska ske utan medbestämmande från barnets förmyndare/föräldrar.

Ibland behövs en god man

Om en förälder har intressen som kan anses stå i motsats till barnets intressen måste ofta en god man förordnas. Det gäller till exempel om man blir delägare i samma dödsbo. Det kan även gälla om barnet ska köpa aktier av föräldrar eller sälja aktier till föräldern, eller om barnet driver en process mot sin förälder. Om barnet ska ta emot en gåva gällande fast egendom eller bostadsrätt av föräldern behövs alltid en god man. Andra gåvor från förälder till barnet kräver ofta också en god man, om det inte är fråga om sedvanliga presenter, till exempel vid jul och födelsedagar. Vid rena penninggåvor behövs dock normalt inte god man om beloppet sätts in på bankkonto i barnets namn.

Överförmyndarnämnden

I varje kommun finns det en överförmyndare eller en överförmyndarnämnd. Förutom tillsynen över föräldrarna har överförmyndarnämnden också tillsyn över gode män och förvaltare. Om någon person över 18 år inte själv kan ta hand om sin egen ekonomi på grund av sjukdom, försvagat hälsotillstånd, psykisk störning eller annan liknande anledning, kan hen få en god man eller i speciella fall en förvaltare.

Kontaktinformation

Om du har frågor är du välkommen att ringa eller skriva till överförmyndarenheten:

Tel direkt 08-718 92 12

E-post overformyndaren@nacka.se